

Stappenplan realiseren structurele bekostiging innovatieve ouderenzorg

introdactie

Marc Soeters
Gerrold Verhoeks
15 januari 2018

ZORGMARKTADVIES

Inleiding

Het Nationaal Programma Ouderenzorg (NPO) heeft de start van tal van innovatieve projecten mogelijk gemaakt. Het betreft veelal projecten die een samenhangend aanbod van zorg, ondersteuning en wonen proberen te realiseren voor kwetsbare ouderen. Veel van deze projecten laten inmiddels veelbelovende uitkomsten zien. Voor ouderen is het van belang dat deze kwaliteitsslag niet tijdelijk is, maar structureel geborgd wordt. Hiervoor is structurele bekostiging een noodzakelijke voorwaarde.

Het realiseren van structurele financiering na afloop van de projectfase is echter zelden eenvoudig. ZonMw heeft daarom ZorgmarktAdvies gevraagd een stappenplan te ontwikkelen voor het verkrijgen van structurele financiering voor innovaties in de ouderenzorg.

Het stappenplan richt zich concreet op de volgende partijen:

- 1. Projectleiders van innovatieve projecten in de ouderenzorg**
- 2. Financiers van innovatieve ouderenzorg: zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten**

Het is mogelijk het stappenplan breder toe te passen dan alleen in de ouderenzorg. Ook is het stappenplan beschikbaar voor doorontwikkeling. Op basis van de ervaringen van partijen met het stappenplan kan het stappenplan verder worden ingevuld en aangescherpt. >>

Het stappenplan valt uiteen in zes stappen:

Stap	Actie	Verantwoordelijke
Voorbereiding		
stap 1	Verken belangen aanbodzijde en beslis over betrekken financiers	<i>Projectleider</i>
Betrekken van financiers		
stap 2	Verdiep je in de wereld van de financiers	<i>Projectleider</i>
stap 3	Presenteer de kosten en baten helder voor de financier	<i>Projectleider i.s.m. (vertegenwoordigers van) ouderen</i>
Realiseren structurele bekostiging		
stap 4	Bepaal of de innovatie duidelijk in één domein thuishoort	<i>Projectleider i.o.m. financiers</i>
stap 5	Stel vast wat de meest passende wijze van bekostiging is	<i>Projectleider i.o.m. financiers</i>
stap 6	Bekijk het integrale plaatje en betrek zo nodig ook andere financiers	<i>Financiers</i>

Vorbereiding

Stap 1: Verken belangen aanbodzijde en beslis over betrekken financiers *- Projectleider*

Verken bij de samenwerkingspartners van de innovatie wie er wat te winnen en te verliezen heeft bij de samenwerking. Bepaal in overleg onder welke voorwaarden elke samenwerkingspartner bereid is om mee te werken aan de succesvolle invoering van de innovatie.

Beslis of het wenselijk is om financiers te betrekken voor de bekostiging van de innovatie. Als de baten van een investering leiden tot kostenbesparingen in de eigen organisatie dan is het wellicht niet nodig om financiers te betrekken. De betrokken organisaties kunnen dan wellicht beter zelf investeren in de innovatie.

Betrekken van financiers

Stap 2: Verdiep je in de wereld van de financiers

- Projectleider

Zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten zijn de financiers van zorg en welzijn en daarmee de belangrijkste partijen voor de bekostiging van zorg, ondersteuning en preventie. Om zo goed mogelijk te kunnen aansluiten bij de wensen en belangen van de financiers is het noodzakelijk de cultuur en werkwijze van de financiers te begrijpen. Het is minimaal van belang de hierna volgende zaken goed te realiseren:

- Tussen de verzekeringen Zvw en Wlz enerzijds en de Wmo 2015 anderzijds bestaan fundamentele verschillen
- Er is grote verscheidenheid tussen gemeenten
- Zorgverzekeraars en gemeenten lopen financieel risico
- Zorgkantoren lopen geen financieel risico, maar zijn gebonden aan strikte regels
- De werkgebieden van financiers verschillen
- Soms moeten meerdere financiers worden betrokken
- Het perspectief van de financier kan sterk verschillen van het perspectief van de innovatie
- Financiers hebben primaire focus op reguliere inkooptrajecten
- Financiers kijken primair naar hun wettelijke verplichtingen en de kosten en baten binnen hun eigen stelsel
- Financiers willen inzicht in substitutie-effecten en hoe deze gerealiseerd worden
- Financiers stellen hoge eisen aan het toekennen van structurele financiering
- Het te doorlopen proces voor het verkrijgen van structurele financiering is onduidelijk
- Het besluitvormingsproces van de financier kent zijn eigen dynamiek
- De besluitvorming van financiers heeft een aanzienlijke doorlooptijd

Stap 3: Presenteer de kosten en baten helder voor de financier

- Projectleider i.s.m. (vertegenwoordigers van) ouderen

Om voor structurele bekostiging in aanmerking te komen is het van belang om gemeenten en zorgverzekeraars van de juiste informatie te voorzien voor de financiële besluitvorming. Wetenschappelijke publicaties zijn in de regel niet geschikt om financiers te informeren. Deze documenten zijn voor een ander doel en een ander publiek geschreven. Het is van groot belang de beleidsadviseurs bij de financiers op een toegankelijke wijze te informeren over de meerwaarde van de innovatie. Stel daartoe een beknopte business case op waarin alle relevante informatie voor de financier in begrijpelijk Nederlands op een rij staat. Het document dient in elk geval in te gaan op de volgende vier zaken:

1. Hoe en in welke mate de innovatie de kwaliteit van leven van de doelgroep verbetert
2. Wat de financiële kosten en baten van de innovatie zijn en bij welke partij ze neerslaan
3. Onder welke voorwaarden en bij welke doelgroep de innovatie het meeste effect heeft
4. Welke concrete maatregelen worden genomen om de baten in de praktijk te realiseren

Realiseren structurele bekostiging

Stap 4: Bepaal of de innovatie duidelijk in één domein thuishoort

- Projectleider i.o.m. financiers

Bij stap 4 dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- Is er sprake van een taak in het kader van de Wmo?
- Is er sprake van een aanspraak in het kader van de Zvw?
- Is er sprake van een aanspraak in het kader van de Wlz?

Een innovatie kan duidelijk betrekking hebben op één domein. Het is in dat geval meestal helder wie de relevante financiers zijn. In dat geval kunnen de relevante financiers zelf de meerwaarde van de innovatie bepalen ten opzichte van de kosten en ten opzichte van uitgaven aan andere vormen van zorg, ondersteuning en preventie.

Stap 5: Stel vast wat de meest passende wijze van bekostiging is

- Projectleider i.o.m. financiers

In het geval bij stap 4 is vastgesteld dat de innovatie duidelijk betrekking heeft op één domein, dan is de volgende stap de meest passende wijze van bekostiging te bepalen. Gemeenten hebben wettelijk heel veel ruimte om zelf de bekostiging te bepalen voor hulp, ondersteuning en zorg. Voor de Zvw en de Wlz is echter in de Wet marktordening gezondheidszorg (Wmg) vastgelegd dat het verboden is om zorgprestaties in rekening te brengen die niet door de NZa zijn vastgesteld. Indien een innovatieve zorgvorm niet onder een bestaande zorgprestatie, zoals een DBC valt, moet bij de NZa een route worden doorlopen voor een aanvraag van een nieuwe zorgprestatie. Deze procedure vergt echter wel de nodige tijd. Onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van de huidige alternatieve mogelijkheden voor bekostiging van innovaties vanuit de Zvw en de Wlz. >>

Huidige alternatieve mogelijkheden voor bekostiging van innovaties in Zvw en Wlz

Zvw

- Experimenteerartikel Wmg
- NZa beleidsregel Innovatie ten behoeve van nieuwe zorgprestaties
- Segmenten in de bekostiging die nu al meer ruimte bieden voor innovatieve zorgprestaties, zoals segment 3 in de huisartsenbekostiging
- Mogelijkheid facultatieve prestatie voor fysiotherapie, oefentherapie, dieetadvisering, eerstelijns psychologische zorg en farmacie
- Mogelijkheden voor bekostiging van innovaties met behulp van pgb's (alleen voor verpleging, verzorging en intensieve kindzorg)

Wlz

- Experimenteerartikel Wmg
- NZa beleidsregel Innovatie ten behoeve van nieuwe zorgprestaties
- Experimenteerartikelen Wlz: via een algemene maatregel van bestuur kan bij wijze van experiment worden afgeweken van de teksten in de Wlz. Afwijkingen ten aanzien van de kring van verzekerden en de aanspraken zijn echter uitgesloten
- Onder artikel 10.1.2 van de Wlz is het via een experiment ook mogelijk om verzekerden één volledig integraal pakket aan diensten aan te bieden over de verschillende domeinen heen (Wlz, Zvw, Jeugdwet en Wmo).
- Landelijke programma's die kwaliteit en innovatie willen bevorderen
- Hogere tarieven voor zorgaanbieders met innovatie
- Mogelijkheden voor bekostiging van innovaties met behulp van pgb's

De minister van VWS heeft onlangs een wetsvoorstel ingediend om de Wmg te wijzigen. In de nieuwe Wmg wordt geregeld dat prestatiebeschrijvingen vrij zijn, tenzij uit de ministeriële regeling blijkt dat een zorgvorm gereguleerd is. Dit biedt op termijn veel mogelijkheden voor bekostiging van innovaties.

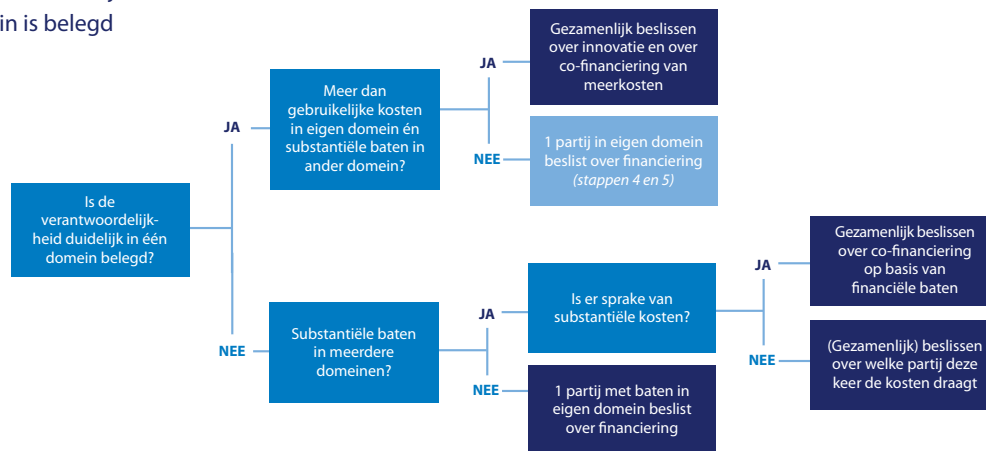
Stap 6: Bekijk het integrale plaatje en betrek zo nodig ook andere financiers

- Financiers

Bij de stappen 4 en 5 is het te doorlopen proces besproken indien een innovatie duidelijk in één domein thuishoort en de volledige kosten ten laste van dat domein komen. Stap 6 richt zich op de besluitvorming over de (structurele) financiering van innovaties in de volgende gevallen:

- Innovaties waarbij de verantwoordelijkheid duidelijk in één domein is belegd, maar met meerkosten en substantiële baten in andere domeinen
- Innovaties waarbij de verantwoordelijkheid niet duidelijk in één domein is belegd

Het nevenstaande schema geeft een handreiking voor de besluitvorming over de (structurele) financiering van innovaties bij meerdere betrokken financiers:

Voor besluitvorming over dergelijke innovaties en over andere regionale onderwerpen die afstemming tussen zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten vergen is regionaal overleg wenselijk. ZorgmarktAdvies adviseert de financiers om structureel regionaal overleg te organiseren voor besluitvorming.

ZORGMARKTADVIES

Colofon

Tekst: Marc Soeters
Gerrold Verhoeks
Uitgave: ZorgmarktAdvies
www.zorgmarktadvies.nl
Vormgeving: Mariej Vormgeving, Amsterdam

Dit rapport is mogelijk gemaakt door ZonMw in het kader van het NPO.

15 januari 2018

© 2018 *ZorgmarktAdvies*